
Rapportering

Regjeringens handlingsplan
mot radikalisering og
voldelig ekstremisme

Oktober 2019

1. Forskningsstrategi

Ansvar for tiltaket er overført fra BLD/BFD til JD.

Det vises til tidligere [statusrapportering](#) fra 2016. Tiltaket har bidratt til at forskning på radikaliserings og voldelig ekstremisme er utvidet og styrket gjennom økte midler, tildeling av nye forskningsoppdrag og opprettelsen av [C-REX – Senter for ekstremismeforskning](#).

Behov for eventuell ytterligere styrking og tildeling av nye forskningsprosjekter vurderes løpende.

Tiltaket anses som gjennomført. Det vil ikke foretas ytterligere rapporteringer.

2. Forskning om lokalt forebyggingsarbeid

Ansvarlig departement: JD

Forskningsprosjektet var et samarbeid mellom JD og Kommunesektorens organisasjon (KS). Prosjektet har kartlagt arbeidet med å forebygge radikaliserings og voldelig ekstremisme i kommunene. Målet varer å bidra til at kunnskap om effektive forebyggende tiltak deles på lokalt nivå.

Prosjektet hadde fem utvalgte casekommuner: Fredrikstad, Larvik, Kristiansand, Oslo og Sarpsborg. Ca 25 ytterligere kommuner ble invitert til utviklingsverksteder i regi av prosjektet. Hensikten med disse samlingene var å hente ut og spre kunnskap blant kommunene underveis i prosjektperioden. Tema for de tre utviklingsverkstedene var:

- Hva er utfordringene med radikaliserings og voldelig ekstremisme i kommunene og hva kan være kommunenes ansvar?
- Samarbeid mellom kommune, politi og PST
- Sivilsamfunnets rolle – samarbeid og relasjoner til kommunen

Norsk institutt for by- og regionforskning (NIBR) gjennomførte prosjektet, i samarbeid med Norges miljø- og biovitenskapelige universitet (NMBU). Rapporten *Forebygging av radikaliserings og voldelig ekstremisme – hva er kommunenes rolle?* ble lansert i november 2016. [Les mer om prosjektet og last ned rapporten](#).

Tiltaket anses som gjennomført. Det vil ikke foretas ytterligere rapporteringer.

3. Forskning om radikaliseringsprosesser og motivasjonsfaktorer knyttet til fremmedkrigere

Ansvarlig departement: JD

Tiltakets opprinnelige navn var *Forskning om radikaliseringsprosesser og motivasjonsfaktorer knyttet til fremmedkrigere*. Bakgrunn for prosjektet var behovet for mer kunnskap om norske fremmedkrigere som har reist til Syria og deres kapasitet og intensjon om å bruke vold etter at de returnerer til Norge.

Prosjektet ble tildelt FFI høsten 2014. De varslet i juni 2015 departementet om at de hadde besluttet å trekke seg fra prosjektet, blant annet pga. forutsetningen Datatilsynet stilte om informasjonsplikt.

I september 2016 publiserte PST en [temarapport om bakgrunnen til personer som frekventerer ekstreme islamistiske miljøer i Norge](#). Denne undersøkelsen dekker til en viss grad det informasjonsbehovet som lå til grunn for utlysningen av forskningsprosjektet om radikaliseringsprosesser og motivasjonsfaktorer knyttet til fremmedkrigere. På bakgrunn av blant annet dette, samt endringer i situasjonen knyttet til fremmedkrigere fra Norge, ble oppdraget spisset til *Håndtering, oppfølging og ivaretagelse av fremmedkrigere som returnerer til Norge*. C-REX – Senter for ekstremismeforskning ferdigstilte rapporten i januar 2018. [Rapporten er publisert i norsk og engelsk versjon](#).

Tiltaket anses som gjennomført. Det vil ikke foretas ytterligere rapporteringer.

4. Utvikle kompetanse på helsesektorens arbeid med voldelig ekstremisme

NKVTS har fått i oppdrag å utvikle kompetanse på helsesektorens arbeid med voldelig ekstremisme i samarbeid med RKBU og RBUP. NKVTS har i 2019 arbeidet med følgende:

Prosjektet «Pårørende, politi og bekymring. Håndtering og forebygging av radikalisering og voldelig ekstremisme»

NKVTS lanserte rapporten [Bekymringsarbeidet. Dilemmaer og muligheter i lokalt forebygging av radikalisering og voldelig ekstremisme i Norge](#) i januar 2019. Rapporten

bygger på funnene i prosjektet nevnt over. I tillegg er resultatene i prosjektet publisert i følgende publikasjon:

Førde, K. E., & [Andersen, A. J.](#) (2019). Bekymring – Hva er det, og hva gjør det? I S. Lid & G. Heierstad (Red.) *Forebygging av radikaliserings og voldelig ekstremisme. Norske handlemåter i møtet med terror* (s. 51-67). Gyldendal Akademisk.

Brukermedvirkning

NKVTS inngår i et samarbeid med RVTS-ene i et felles samarbeidsforum kalt FARE hvor NKVTS deltar i felles nettverkssamlinger og bidrar inn for å styrke det felles faglig ansvar RVTS-ene og NKVTS har på dette feltet. Eksempelvis bidro NKVTS i utformingen av rådene som ble gitt da fem foreldreløse barn ble hentet fra Syria til Norge i juni 2019.

Formidling

NKVTS har holdt foredrag for Kontaktforum i juni 2019 for Øst politidistrikt. Kontaktforum samler de som arbeider med forebygging av radikaliserings med alle SLT-koordinatorer, politikontakter og andre som jobber innen forebyggende, samt alle radikaliseringskontakter. NKVTS har også holdt foredrag for Kriminalomsorgen Øst i november 2019. Kriminalomsorgen Øst koordinere et faglig nettverk som har ansvar for det arbeid som fengslene og friomsorgskontorene i Oslo, Akershus, Østfold, Hedmark og Oppland driver.

Resultatene fra rapporten ble også dekket i programmet EKKO på NRK P2 i februar 2019.

Nytt prosjekt

NKVTS arbeider for tiden med å etablere et nytt prosjekt som skal starte første kvartal 2020. Prosjektet har arbeidstittelen: «Betydningen av helse for forebyggingsapparatets forståelse og håndtering av voldelig ekstremisme». Et av de sentrale funnene i prosjektet «Pårørende, politi og bekymring. Håndtering og forebygging av radikaliserings og voldelig ekstremisme» var at en stor andel av såkalte bekymringsaker dreier seg om unge og voksne (en overvekt) menn med ulike psykososiale vansker og utfordringer.

5. Dialogkonferanser for ungdom

Ansvarlig departement: BFD

Dialogkonferanser for barn og ungdom om temaer knyttet til radikaliserings og voldelig ekstremisme ble gjennomført i 2015. Det vises til [statusrapporten fra september 2015](#) for en oppsummering av resultatene.

Tiltaket anses som gjennomført. Det vil ikke foretas ytterligere rapporteringer.

6. Utarbeide veiledningsmaterieill

Ansvarlig departement: JD

[Den Nasjonale veilederen for forebygging av radikaliserings og voldelig ekstremisme](#) ble lansert i april 2015. Veilederen er rettet mot førstelinjen og privatpersoner som er bekymret for at noen er i en radikaliseringsprosess, eller som ønsker å lære mer om hvordan man forebygger radikaliserings og voldelig ekstremisme. Veilederen er publisert på [radikalisering.no](#) og ble sist oppdatert i 2016.

Tiltaket anses som gjennomført. Det vil ikke foretas ytterligere rapporteringer.

7. Styrke kunnskapen gjennom utdanningene i justissektoren

Ansvarlig departement: JD

KRUS: Kriminalomsorgens høgskole og utdanningssenter (KRUS) har implementert opplæring om radikaliserings og voldelig ekstremisme i grunnutdanningen for fengselsbetjenter, i tillegg tilbys det etter- og videreutdanning innen tematikken som er åpent for øvrige yrkesgrupper og samarbeidspartnere. Det utvikles og gjennomføres særskilte opplæringstiltak for radikaliseringskoordinatorer og kontakter, mentorer og prosessledere for organisasjonsanalysen *Helicopter view*.

PHS: Kunnskapsområdet Forebyggende politiarbeid ble fra studieåret 2019/2020 økt med 10 studiepoeng til 30 studiepoeng som følge av ny ramme- og programplan for bachelorutdanningen ved Politihøgskolen (PHS). Radikaliserings og voldelig ekstremisme er tema i undervisningen i forebyggende politiarbeid i bachelorutdanningen. Det er også tema i flere av videreutdanningene som tilbys ved PHS, blant annet i Kriminalitetsforebyggende politiarbeid, Kulturforståelse og mangfold samt Konflikthåndtering i et flerkulturelt samfunn.

8. Regionalt arbeid med kompetanse i helsesektoren

Ansvarlig departement: HOD

Alle fem RVTSene har ansvar for kompetansesarbeid innen radikaliserings og voldelig ekstremisme i sine regioner, og det er fortløpende oppgradering av kompetanse i alle regioner. Større kommuner og kommuner med rapporterte utfordringer har blitt

prioritert. Kompetanseheving er også gitt til kommuner der det ikke er en umiddelbar bekymring for radikaliserings og ekstremisme, men der ønske om å forebygge foreligger. Målgruppene for undervisning og veiledning har vært helsepersonell, barnevernstjeneste og sosialarbeidere og skole. NAV, SLT, politi, spesialisthelsetjeneste, tjenester for flyktninger, PPT, frivillige, trossamfunn, er også blitt prioritert. RVTS-kontorene møtes to ganger hvert år for å evaluere, prioritere og utvikle kompetansehevingstiltak.

RVTS samarbeider og bidrar dessuten med kompetanseheving til frivillige organisasjoner, universitet og høyskoler, forskningsinstitusjoner og kompetansesentre. Samarbeid med NUPI, C-REX, RAFTO stiftelsen, LNU, RBUP/RKBU, UDI, UIB, NKVTS og undervisning/ veiledning for kriminalomsorgen er eksempel på dette.

RVTS utdanner og veileder mentorer. Regionale veiledningsnettverk skal ivareta kontinuitet og kvalitetssikring. Det er utdannet to kull i 2019 ved RVTS Vest

RVTS har utarbeidet og drifter nettportalen Utveier.no.

Tiltaket anses som gjennomført. Det vil ikke foretas ytterligere rapporteringer.

9. Utvikle læringsressurser til bruk i ungdomsskolen og videregående opplæring

Ansvarlig departement: KD

Dembra (Demokratisk beredskap mot rasisme og antisemittisme) er et kompetanseutviklingsverktøy for skoler til støtte i skolens arbeid med forebygging av antisemittisme og rasisme, radikaliserings og udemokratiske holdninger. Dembra er utviklet ut fra erkjennelsen av at en demokratisk kultur basert på deltakelse og kritisk tenkning gir den beste forebyggingen av holdninger som truer demokratiet. Dembra tar utgangspunkt i skolens egne erfaringer, og gir konkrete metodiske verktøy for lærere og skoleledere til bruk i skolens hverdag.

Dembra er et nasjonalt tilbud med regionale knutepunkt. Alle de fem freds- og menneskerettighetssentrene er involvert i arbeidet. HL-senteret har en sentral veileder- og pådriverrolle overfor disse, som er alle lokalisert utenfor Oslo.

Det er lansert digitale ressurser til bruk i ungdomsskolen og videregående skole. Disse læringsressursene er fritt tilgjengelig for alle – med undervisningsopplegg, bakgrunnsstoff og tips til fordypning på nettsiden www.dembra.no.

Nærmere 80 skoler har gjennomført Dembra, og det skal nå utvides til barnetrinnet. Dermed vil alle trinn ha tilgang til Dembra.

10. Nasjonal konferanse om forebygging av radikaliserings og voldelig ekstremisme

Ansvarlig departement: JD

Et sentralt mål for den årlige nasjonale konferansen er økt bevissthet og kunnskap om fagfeltet på tvers av samfunnssektorene. De siste årene har Politidirektoratet fått i oppdrag, på vegne av Justis- og beredskapsdepartementet, å planlegge og gjennomføre arrangementet i samarbeid med et politidistrikt. I 2019 ble konferansen lagt til Stavanger, i et samarbeid mellom Sør-Vest politidistrikt og Stavanger kommune. Konferansen belyste flere tema innen blant annet høyreekstremisme og forebygging.

11. Styrke den nasjonale koordineringen

Ansvarlig departement: JD

Det er etablert en tverrdepartemental gruppe som følger opp og videreutvikler handlingsplanen. Gruppen koordineres av JD. Viktige oppgaver for gruppen er å utveksle informasjon fra de ulike sektorene samt å diskutere eventuelle behov for justering av eksisterende tiltak eller utvikling av nye tiltak.

Direktoratsgruppen mot radikaliserings og voldelig ekstremisme ble opprettet i 2017. Gruppen koordineres av Sekretariatet for konfliktrådene. Gruppen utveksler informasjon fra de ulike sektorene og diskuterer behov for justering av eksisterende tiltak eller utvikling av nye tiltak. Direktoratsgruppen skal bidra til å styrke arbeidet mot radikaliserings og voldelig ekstremisme på nasjonalt plan.

Nettsiden radikaliserings.no driftes av JD og er en sentral informasjonskanal for personer som arbeider med forebygging av radikaliserings.

12. Styrke den sentrale rådgivende forebyggingen ved PST

Ansvarlig departement: JD

PST utfører et kontinuerlig utviklingsarbeid innen flere samfunnsområder med målsetting å videreutvikle metoder, rutiner og strategier knyttet til forebygging av radikaliserings og voldelig ekstremisme.

PST er opptatt av at gode forebyggende samarbeidsstrukturer opprettholdes i de nye politidistriktene. PST v/Den sentrale enhet vil fortsette rådgivnings- og veiledningsarbeid ovenfor politi, Kriminalomsorgen og andre forebyggende aktører etter behov, samt være en pådriver for å utvikle nye rutiner og tiltak på fagfeltet.

Tiltaket inngår som ledd i PSTs ordinære arbeidsoppgaver. Det vil ikke foretas ytterligere rapporteringer.

13. Forankre ansvar for forebygging av radikalisering og voldelig ekstremisme i politidistriktene

Ansvarlig departement: JD

Radikaliseringkontaktene har et stort ansvar med tanke på å realisere handlingsplanen lokalt, spesielt gjennom tverretattlig samhandling. Radikaliseringkontaktene jobber tett med kommuner og andre relevante samarbeidsaktører, blant annet for å utvikle felles lokale handlingsplaner. Mye av denne samhandlingen skjer gjennom politikontakter og politiråd. Radikaliseringkontaktene møtes jevnlig for faglig utvikling og koordinering.

På rapporteringstidspunktet har 11 av 12 politidistrikt ansatt en radikaliseringkontakt i full stilling. Det siste politidistriktet er i prosess med ansettelse.

14. Støtte til frivillige aktører som arbeider med å forebygge radikalisering og voldelig ekstremisme

Ansvar for tiltaket er overført fra BLD til JD

Tiltaket har bidratt til forsterket lokal og frivillig innsats gjennom etablering av tilskuddsmidler til kommuner og frivillige aktører. Det vises til [tidligere statusrapportering](#).

Tiltaket anses som gjennomført. Det vil ikke foretas ytterligere rapporteringer.

15. Styrke tros- og livssynsdialogen

Ansvarlig departement: Overført fra KUD til BFD

Å styrke tros- og livssynsdialogen kan bidra til å forebygge radikalisering og voldelig ekstremisme. Barne- og familiedepartementet har over flere år lyst ut midler til dialogtiltak og tiltak som kan bidra til kunnskapsutvikling og debatt om tros- og livssynspolitiske spørsmål.

Barne- og familiedepartementet gir for øvrig årlige tilskudd til paraplyorganisasjoner på tros- og livssynsfeltet. Organisasjonene jobber bredt med dialog og samarbeid på tros- og livssynsområdet. Rådene er i seg selv eksempler på intrareligiøse og interreligiøse dialogtiltak. Barne- og familiedepartementet har jevnlig møter med rådene.

Radikalisering er et av flere temaer som tas opp i møtene.

Tiltaket er tatt inn i det ordinære arbeidet. Det vil ikke foretas ytterligere rapporteringer.

16. Livssynsmedarbeider i kriminalomsorgen

Ansvarlig departement: JD

JD og BFD har dialog knyttet til innretningen av tiltaket og hvordan det kan gjennomføres. Tiltaket er også forankret i [handlingsplanen mot rasisme og diskriminering på grunn av etnisitet og religion](#).

17. Utarbeide veiledningsmateriell for individuelt tilpassede mentor- og exitordninger

Ansvarlig departement: JD

Justis- og beredskapsdepartementet publiserte i 2017 en [mentorveileder](#). Den kan brukes av kommuner som ønsker å starte opp mentorordning for personer som er sårbare for radikaliserings og rekruttering til voldelig ekstremisme, og i arbeidet med å hjelpe mennesker ut av et ekstremt verdensbilde eller ekstreme grupper. Departementet mottok innspill fra Arbeids- og velferdsdirektoratet, Kriminalomsorgsdirektoratet og Helsedirektoratet, samt RVTS og enkelte kommuner til mentorveilederen.

Det er satt i gang et arbeid for å samle informasjon om tiltak, strukturer og prosesser som kan benyttes i lokalt exit/re-integreringsarbeid.

Se for øvrig omtale av mentorforløp og RVTS' rolle under tiltak 23.

18. Mentorordning i kriminalomsorgen

Ansvarlig departement: JD

Mentorprosjektet i kriminalomsorgen ble startet høsten 2014, med planlegging og etablering i perioden 2014–2015. Ordningen ble besluttet etablert som permanent tiltak høsten 2018. En prosessevaluering av mentorordningen ble levert februar 2019. Kriminalomsorgsdirektoratet jobber med oppfølging av evalueringen.

19. Veiledning til foreldre og foresatte

Ansvarlig departement: BFD

Program for foreldreveiledning legger til rette for at foreldre kan møtes og, sammen med sertifiserte veiledere, ta opp utfordringer, drøfte ulike spørsmål og utveksle erfaringer. En annen viktig hensikt er å danne varige foreldrenettverk som kan bidra til å forebygge og følge opp barn og ungdom som står i fare for å bli radikalisert.

Fafo leverte evalueringsrapporten «Veiledningserfaringer. Forsøk med veiledning (ICDP) av foreldre med radikaliseringsbekymringer og foreldre i asylmottak» i mars

2017. En viktig anbefaling i rapporten er å benytte ICDP som del av en bredere forebyggingsstrategi.

Spisskompetansemiljøet (SKM) forebygging og foreldrestøtte i Bufetat har ansvar for å videreutvikle foreldreveiledningstilbudet til foreldre som er bekymret for sine ungdommer mer generelt. Dette kan innebære at foreldre med bekymringer for radikaliserings av sin ungdom også benytter tilbudet. SKM har ansvar tiltak 18 i den nasjonale foreldrestøttestrategien «[Trygge foreldre – trygge barn](#)» (2018–2021) og videreutvikler foreldreveiledningen ICDP for foreldre med bekymringer for sine ungdommer.

Tiltaket anses som gjennomført. Det vil ikke foretas ytterligere rapporteringer.

20. Strafferegulering av privates deltakelse i væpnet konflikt

Ansvarlig departement: JD

Regjeringen fremmet 18. desember 2015 forslag om kriminalisering av visse handlinger knyttet til væpnet konflikt, se Prop. 44 L (2015–2016) Endringer i straffeloven mv. (militær virksomhet i væpnet konflikt m.m.). Stortinget vedtok forslagene i mai 2016, og lovendringene trådte i kraft 1. juli 2016. Det ble dermed innført forbud for norske borgere og personer bosatt her å delta militært i væpnet konflikt på vegne av ikke-statlige grupper. Også reiser og andre forberedelser, samt rekruttering, til ulovlig militær deltakelse i væpnet konflikt, ble gjort straffbart. I tillegg ble norske militære styrker på oppdrag i utlandet gitt et særskilt strafferettslig vern mot angrep fra nordmenn.

Lovendringene er ment å effektivisere straffeforfølgningen i tilfeller der det er hevet over enhver rimelig tvil at en person har deltatt militært i en væpnet konflikt på vegne av ikke-statlige grupper, samt gi myndighetene bedre muligheter til å forbygge og forhindre at personer reiser ut for å delta i strid.

Tiltaket anses som gjennomført. Det vil ikke foretas ytterligere rapporteringer.

21. Utvisning av utlendinger som har begått krigsforbrytelser mv.

Ansvarlig departement: JD

Utlendinger som er radikaliseret og har gjort seg skyldige i alvorlige forbrytelser i utlandet, skal ikke få mulighet til å etablere seg i Norge og skape nye miljøer og plattformer for radikaliserings.

Forslag til lovendring ble sendt på høring juli 2016 med frist for høringsinnspill i oktober 2016. Regjeringen fremmet *Endringer i utlendingsloven mv. (utvisning på grunnlag av eksklusjon fra flyktningsstatus mv.)* Prop. 68 L (2017–2018) for Stortinget

våren 2018. Tiltaket ble iverksatt 1. november 2018, se G-08/2018. UDI rapporter om virkningen av regelendringen ifm. UDIs årsrapport for 2019.

Tiltaket anses som gjennomført. Regelendringen er vedtatt og iverksatt.

22. Varsling ved hjemkomst av personer som har deltatt i kamphandlinger i utlandet (fremmedkrigere)

Ansvarlig departement: JD

PST har etablert rutiner for å varsle om hjemvendte fremmedkrigere, og disse er tatt i bruk. Varslene går til aktuelt politidistrikt, som deretter varsler kommunene.

POD har utviklet rutiner for politidistriktenes håndtering av varsler fra PST videre til kommunene. POD har instruert politimestrene om at varslingspunktet i kommunene er den kommunale ledelsen ved rådmannen. Denne inngangen på varslingen er anbefalt fra Kommunesektorens organisasjon (KS). Varsling fra politiet til kommunen skal ikke bare være skriftlig, men skje gjennom kontakt og møter.

Intensjon med varslingene er at kommunene på selvstendig grunnlag skal vurdere om det er aktuelt med særskilt helseoppfølging eller andre forebyggende tiltak. Det er PST og politiet ved radikaliseringskontaktene som er ansvarlig for å koordinere oppfølgingen og de forebyggende tiltakene rundt den hjemvendte. Hvem som til enhver tid har hovedansvaret, avklares løpende mellom politiet og PST.

PST erfarer at mange kommuner har etablert velfungerende rutiner og tverretattlig samarbeid for god ansvarfordeling, koordinering og informasjonsflyt ved håndtering av hjemvendte fremmedkrigere.

PST har i tillegg, sammen med Bufdir, utviklet og tatt i bruk rutiner for varsling og håndtering av eventuelle hjemkomster av barn av fremmedkrigere til Norge.

Tiltaket inngår som ledd i PSTs og politiets ordinære arbeidsoppgaver. Det vil ikke foretas ytterligere rapporteringer.

23. Oppfølging av personer som har deltatt i kamphandlinger i utlandet (fremmedkrigere)

Ansvarlig departement: HOD

Traumekompetanse generelt og traumebehandling spesielt er et av RVTSenes hovedoppdrag. Det gjennomføres i alle regionene fortløpende kompetanseheving innen temaet for både spesialisthelsetjeneste og kommunehelsetjeneste.

Kompetansehevingen variert fra undervisning med 1-3 timers varighet, heldagsundervisning og undervisning over flere dager. RVTS har utviklet spesialiserte kurs om radikalisering og voldelig ekstremisme for spesialisthelsetjenesten og gir fortløpende råd og veiledning knyttet til diagnostisering og behandling.

RVTS er en sentral aktør i utviklingen og opprettholdelsen av kommunale og regionale mentorforløp nasjonalt. RVTS er ansvarlige for eller bistår i utdanningen av mentorer i flere norske kommuner. RVTS veileder mentorer/mentornettverk, gir råd til kommunale ressursteam/SLT strukturer i bruken av disse. Mentorene kan brukes som et tiltak der det er bekymring for radikaliserings og voldelig ekstremisme. De kan også brukes som en ressurs i exit – arbeid. Det eksisterer regionale forskjeller mtp. varighet av utdanning og frekvens på veiledning.

Mange returnerte fremmedkrigere soner i dag en dom. RVTS har fortløpende dialog med kriminalomsorgen og tilbyr veiledning og kompetanseheving til dem, samt kommuner som etter endt soning vil ha ansvaret for oppfølging lokalt. Ivaretagelse av returnerte fremmedkrigere og deres familier har blitt aktualisert gjennom retur av barn og mødre. RVTS har forfattet en strategi for ivaretagelse og kommet med anbefalinger til prosess og tiltak i denne. Strategien fremhever viktigheten av at kommuner og deres samarbeidspartnere har god informasjonsflyt og klare rutiner for mottak og ivaretagelse av fremmedkrigere og deres barn.

Populasjonen er heterogen og behovene for oppfølging og behandling vil variere, men internasjonale erfaringer tilsier at de vil trenge tiltak fra flere tjenester. Sentralt i oppfølging av fremmedkrigere og deres barn er gode samhandlingsrutiner innad og mellom ulike tjenester. Dette gjelder både kommunen, barnevernstjeneste, skole/barnehage, spesialisthelsetjeneste, politi og kriminalomsorg. RVTS tilbyr koordinering av det tverrfaglige samarbeidet, samt veiledning og skreddersydde kompetansehevingstiltak til berørte kommuner, helsetjenester, barnevernstjenesten og andre instanser.

RVTS har også innledet et internasjonalt samarbeid med Erika stiftelsen i Sverige, spesialisthelsetjeneste i Frankrike, samt det Nordiske og europeiske RAN nettverket. Kunnskapsgrunnet er basert på internasjonale erfaringer, evidens om barns behov for stressmestring/regulering og ivaretagelse etter voldsomme hendelser og gjentatte krenkelser, samt traumesensitive tilnærminger og kunnskap om radikaliserings basert på utveier.no.

RVTS bidrar med direkte veiledning i enkeltsaker til hjelpeinstanser, omsorgsbaser, familienettverk, skole og barnehage, samt til mentorer, kriminalomsorgen og politi.

24. Styrke politiets tilstedeværelse på internett (Kripes)

Ansvarlig departement: JD

Nasjonalt cyberkriminal senter (NC3) er etablert hos Kripes. Tilstjenesten tips.kripes.no er i drift. Kripes driver, blant annet gjennom politiets interne kompetansedelingsplattform KO:DE og politiets årlige interne konferanse X-trem, fortløpende kompetansedeling og -heving knyttet til tilstedeværelse og politiarbeid på internett.

Kripos har dreid deler av aktiviteter og fokus på dette området inn mot forebygging som primærformål og metoder for best mulig å utføre politiarbeid på internett. Kripos bistår politidistriktene med opprettelsen av egne nettpartuler i hele landet.

Tiltaket inngår som ledd i politiets arbeidsoppgaver. Det vil ikke foretas ytterligere rapporteringer.

25. Forebygge diskriminering, trakassering og hatefulle ytringer på internett

Ansvarlig departement: overført fra BLD/BFD til KUD

Regjeringens strategi mot hatefulle ytringer gjelder ut 2020. Strategien skal evalueres.

Regjeringen har lagt til rette for et tettere samarbeid mellom ulike aktører på nasjonalt og regionalt nivå for å øke bevisstheten om hatefulle ytringer. Dette arbeidet er gjennomført av Bufdir, som blant annet samarbeider med den norske Stopp hatprat-kampanjen, likestillingssentrene og kunnskapsmiljøer.

Det har blitt utviklet ny kunnskap om hatefulle ytringer. På oppdrag for Bufdir har Institutt for samfunnsforskning (ISF) avsluttet sin studie «Erfaringer med hatytringer og hets blant LHBT-personer, andre minoritetsgrupper og den øvrige befolkningen». Rapporten viser at LHBT-personer blir utsatt for det de opplever som hatytringer dobbelt så ofte som den øvrige befolkningen. Også andre minoritetsgrupper er mer utsatt enn majoritetsbefolkningen. Personer med mer enn ett minoritetskjennetegn er langt mer utsatt enn andre. På bakgrunn av dette arbeidet har ISF utviklet en metodikk som kan benyttes for å studere erfaringer med hatefulle ytringer i andre befolkningsgrupper. Direktoratet har også satt i gang en studie av deltakere i debatter med hard tone på internett. Dette prosjektet blir ferdigstilt i 2020. Kunnskapen som innhentes er et viktig utgangspunkt for regjeringens videre innsats.

Stopp hatprat-kampanjen har videreutviklet ordningen med Stopp hatprat-ambassadører. Det pedagogiske grunnlaget har blitt styrket og kampanjen har utviklet deltagernes ferdigheter i å svare på hatprat og holde workshops for ungdom. Stopp hatprat har også videreført praktikernettverket for ungdomsarbeidere og lærere. Stopp hatprat har gjennomført konferanser og deltatt aktivt i den europeiske No Hate Speech Movement.

I desember 2019 la Kulturdepartementet et forslag til ny medieansvarslov fram for Stortinget. Lovforslaget samler regler om rettslig ansvar og redaksjonell uavhengighet på medieområdet i en ny teknologinøytral særlov. Et hovedmål med lovforslaget er å skape incentiver til seriøs ledelse og kontroll av mediet basert på journalistiske normer og prinsipper. Dette gjøres særlig ved å pålegge redaktøren et strengere ansvar for innholdet enn det som ellers ville følge av alminnelige lovregler. I dag gjelder et slikt strengere redaktøransvar bare for trykt presse og kringkasting, dvs. ikke for elektroniske medier som nettaviser osv. Lovforslaget retter opp i denne

forskjellsbehandlingen ved å flytte bestemmelsene om strafferettslig og erstatningsrettslig redaktøransvar over til den nye loven. I tillegg avklares redaktørens forpliktelser og ansvar for brukergenerert innhold i mediet. Et mangfold av sterke og uavhengige redaktørstyrte medier vil fungere som en viktig motvekt mot bl.a. hatefulle ytringer og andre utfordringer på ytringsfrihetsområdet.

Regjeringen la fram en handlingsplan mot rasisme og diskriminering på grunn av etnisitet og religion i desember 2019.

Regjeringen har startet arbeidet med en handlingsplan om diskriminering av og hat mot muslimer.

På ung.no finnes det et sett med artikler knyttet til radikaliserings og terror. Spørretjenesten på ung.no mottar spørsmål knyttet til redsel rundt terror, i tillegg er det viktig med artikler som kan opplyse og vise konkret fakta rundt terror, radikaliserings og politiets rolle i saker som tangerer problemene. Ung.no er svært godt besøkt.

26. Forebygging av hatretorikk

Ansvarlig departement: KD

EWC (Wergelandssenteret) har oversatt læringsboka «Bookmarks» (Europarådet) til norsk. Den brukes i kurs for lærere. Ekspertene fra EWC vil holde foredrag samt øvelser fra boka for hele lærerstaben ved interesserte skoler. De vil også bruke boka som grunnlag for et heldagskurs som del av Utdanningsforbundets kursserie. Kurset vil også bli tilbudt som et oppfølgingskurs til lærere som har deltatt i Dembra, jf. tiltak 9. EWC skal samle, systematisere og gjøre enkelt tilgjengelig diverse ressurser knyttet til hatprat og relaterte tema. Det har vært stor respons på tilbudet om lærerkurs. Kurset inngikk i Utdanningsforbundets kursrekke fra januar 2015.

Tiltaket anses som gjennomført. Det vil ikke foretas ytterligere rapporteringer.

27. Øke kunnskapen om hvordan motvirke uønskede opplevelser på internett

Ansvarlig departement: KD

Tiltaket ble satt i verk av Senter for IKT i utdanningen og nettressursen er lagt til dubestemmer.no

Ressurser for elevene: Det er utviklet to nye temasider for elever om uønskede hendelser på nett, for elever i målgruppene 9–13 og 13–18 år. Temasidene er bygd opp med fagtekst, faktabokser, historier og eksempler fra virkeligheten, diskusjons- og refleksjonsoppgaver, filmer, ordliste og oversikt over aktuelt regelverk. Temasidene inneholder elementer knyttet til ulike former for uønskede hendelser, slik som digital

mobbing, krenkelser, hatske ytringer, utpressing, seksualiserte krenkelser og trusler, samt diskusjon rundt etiske spørsmål omkring ytringsfrihet og den enkeltes ansvar. Ressursene skal bidra til økt kunnskap og refleksjon rundt ulike uønskede hendelser på nett, samt gi råd om tiltak og handlinger når den enkelte opplever eller observerer slike hendelser. Spesifikt viser temasidene til sentrale egenskaper ved ulike personvernstillinger, samt gir kunnskap om ulike varslings- og rapporteringsmuligheter.

Ressurser for lærere og andre som jobber med barn og unge: Disse sidene inneholder en fagtekst, en seksjon med tips til gjennomføring av undervisning og opplæring om digital dømmekraft, lærerveiledninger som gir råd om bruken i samarbeid med elevene, en seksjon med omtale av og henvisning til nyttige eksterne ressurser, samt en seksjon med materiell som bidrar til et godt skole/hjem-samarbeid. Ressurssidene inneholder prosessbeskrivelser, eksempler på ordensreglementer og rutiner, sjekklister for læreren for sikker bruk av digitale medier og digital samhandling med elevene.

Ressurser for skoleeier og skoleleder: Disse sidene inneholder en grunnlagstekst om hvorfor digital dømmekraft og helhetlig systematisk skolebasert kompetanseutvikling er viktig. Det foreligger videre forslag til hvordan skolene kan arbeide helhetlig med problematikken, henvisning til og omtale av aktuelle eksterne ressurser, artikler og annen kompetansehevende informasjon, samt en seksjon om skole/hjem-samarbeid.

Ressurser for foresatte: Disse sidene inneholder en seksjon med omtale av ulike instanser og aktører som kan bistå ved behov, en samling med eksterne ressurser og artikler rettet mot foresatte, samt diskusjons- og refleksjonsoppgaver og tips til gjennomføring av foreldremøter. Til sist en seksjon om samarbeid mellom hjem og skole. Ressurssidene for foresatte inneholder råd og veiledning om hvordan man snakker med sine barn om problematikken, og tar for seg kjennetegn med krenkelser og mobbing, samt veiledninger rundt håndtering av slike hendelser.

Filmer: Det er laget to nye filmer om temaet uønskede hendelser. En for aldersgruppen 9–13 år, og en for aldersgruppen 13–18 år. Begge filmene er laget på oppdrag fra Senter for IKT i utdanningen. Filmene er basert på reelle hendelser fra tjenesten slettmeg.no.

Tiltaket anses som gjennomført. Det vil ikke foretas ytterligere rapporteringer.

28. Styrke arbeidet mot hatytringer og radikalisering på internett

Ansvarlig departement: KUD

Medietilsynet arrangerte i 2014 UNG & DIGITAL-konferansen med tittelen «Hva kan gjøres for å forebygge hatytringer og radikalisering på nett?». Det var stor oppslutning

om konferansen, med innledere og deltakere fra både offentlig sektor og frivillige organisasjoner.

Tiltaket anses som gjennomført. Det vil ikke foretas ytterligere rapporteringer.

29. Styrket nordisk samarbeid

Ansvarlig departement: JD

Det er etablert et nordisk nettverk for forebygging av ekstremisme. Formålet er blant annet å sikre god informasjonsutveksling og samarbeid mellom de nordiske landene innen forebygging av voldelig ekstremisme. En felles samarbeidsavtale mellom Norge, Danmark, Sverige og Finland ble signert under et nettverksmøte på ministernivå i Oslo i 2015. Sverige har formannskapet i 2019-2020.

Nordisk ministerråd har etablert nettverket [Nordic Safe Cities](#), hvor flere norske byer deltar. Formålet er å styrke forebygging av radikaliserings og voldelig ekstremisme i Norden. Nordic Safe Cities har publisert veiledningsboken [The Nordic Safe Cities Guide – Insights, inspiration and best practice for your city](#).

30. Europeisk og globalt samarbeid

Ansvarlig departement: UD

Internasjonale nettverk

Norge støtter et europeisk ungdomsnettverk, YouthCAN, mot voldelig ekstremisme. YouthCAN har siden etableringen i 2015 vokst til nesten 1300 medlemmer i 125 land. I regi av nettverket ble det arrangert en «youth innovation lab» i Norge i 2016, dvs. et verksted for organisasjoner og frivillige aktører for å utvikle kampanjer mot radikaliserings og voldelig ekstremisme over sosiale medier. Et tilsvarende verksted ble arrangert i Tunisia i 2017.

Videre har Norge bidratt til å etablere nettverket «Sterke byer» som skal fremme samarbeid mellom lokale myndigheter på tvers av landegrensene, med formål om å forebygge voldelig ekstremisme. Oslo og Kristiansand er to av byene som sitter i styringsgruppen for nettverket. Nettverket består av over 114 byer fra hele verden, eksempelvis London, New York, Paris, Stockholm, Århus, Tunis, Beirut, Mombasa, Dhaka i tillegg til Oslo og Kristiansand. Institute for Strategic Dialogue (ISD), som

forvalter YouthCAN og «Sterke byer»-nettverket, mottok norsk støtte senest i 2019, med mål om å utvide nettverket til flere byer.

I 2018 arrangerte Utenriksdepartementet, i samarbeid med UNDP i Oslo, en internasjonal høynivåkonferanse om forebygging av voldelig ekstremisme med deltagelse fra over 50 land. Møtet bekreftet at FN spiller en viktig koordinerende rolle i arbeidet med å forebygge voldelig ekstremisme.

Norge tok initiativ til å opprette en global allianse av kvinneorganisasjoner som arbeider mot voldelig ekstremisme (Women's Alliance for Security Leadership –WASL) under FNs generalforsamling i 2015. Nettverket består per i dag av over 100 fredsskapere fra over 30 land i Europa, Asia, Afrika, Midtøsten og USA. I forbindelse med åpningen av FNs generalforsamling i september 2016 var statsminister Solberg vertskap for et møte om kjønnsperspektiver på voldelig ekstremisme. Møtet ble arrangert sammen med lederen for UN Women og lederen for Kvinnealliansen mot voldelig ekstremisme. På møtet ble det lansert et globalt dialogforum mellom sivilt samfunn og nasjonale myndigheter (Global Solutions Exchange), som skal møtes jevnlig og være en arena for utveksling av kunnskap og erfaringer. WASL har med norsk støtte grunnlagt International Civil Society Network (ICAN). ICAN gjennomførte en konferanse i Oslo i november 2019, der utenriksministeren holdt innlegg og hadde møte med sentrale deltagere.

Støtte gjennom FN for en helhetlig innsats mot terrorisme og voldelig ekstremisme

Oppfølging av FNs globale anti-terrorstrategi, FNs handlingsplan for forebygging av voldelig ekstremisme og FNs sikkerhetsrådsresolusjon 2178 om fremmedkrigere er hovedspor for den utenrikspolitiske innsatsen mot radikaliserings og voldelig ekstremisme. FNs globale anti-terrorstrategi skal oppdateres i juni 2020. FNs handlingsplan er et viktig redskap for det globale forebyggingsarbeidet. Norge mener FNs rolle i arbeidet mot terrorisme og voldelig ekstremisme bør styrkes, og at FN-systemet bør koordinere arbeidet bedre.

Norge har et aktivt og bredt engasjement i FN. Vi støttet etableringen av FNs anti-terrorkontor i 2017, og i mai 2018 gikk vi inn med finansiell støtte på ca. 10 mill. kroner for perioden 2018–2021. Høsten 2017 etablerte vi en permanent FN-vennegruppe for forebygging av voldelig ekstremisme, i partnerskap med Jordan. Målet med gruppen er å fremme ytterligere samarbeid gjennom regelmessig dialog og erfaringsutveksling.

Vennegruppen har om lag 45 medlemmer. Videre har Norge bidratt med finansiering av en FN-studie om fremmedkrigere som ble publisert i 2017. Norge tar del i Christchurch Call to Action-samarbeidet. Statsministeren deltok og holdt innlegg på et sidearrangement om Christchurch Call to Action under FNs-generalforsamling i september 2019. I innlegget presenterte statsministeren det norske arbeidet med en ny handlingsplan mot diskriminering av og hat mot muslimer. I tillegg vektla hun medias rolle i å forebygge voldelig ekstremisme og viktigheten av pressefrihet.

OSSEs arbeid for å bekjempe voldelig ekstremisme som fører til terrorisme

Norge spiller en aktiv rolle i OSSE for å styrke organisasjonens evne til å bekjempe voldelig ekstremisme som fører til terrorisme. Fordi landene på Vest-Balkan er overrepresentert i antallet fremmedkrigere som har reist til Irak og Syria, er Norges oppmerksomhet rettet dit, i særdeleshet mot Kosovo. OSSE lanserte i oktober 2019 en norskfinansiert håndbok om kjønnsperspektivet i arbeidet mot voldelig ekstremisme og radikaliserings som fører til terrorisme.

Den globale koalisjonen mot ISIL og multilateralt samarbeid

Norge er med i kjernegruppen i Den globale koalisjonen mot ISIL og har en bred tilnærming i arbeidet med å bekjempe terrorgruppen. Koalisjonen arbeider blant annet med å motvirke og bekjempe ISILs bruk av internett og sosiale medier for å spre sitt ekstreme budskap. Denne delen av koalisjonens innsats er spesielt viktig for å motvirke radikaliserings.

Norge deltar i alle koalisjonens arbeidsgrupper:

1. Militær innsats
2. Stabilisering av frigjorte områder
3. Strategisk kommunikasjon
4. Fremmedkrigere
5. ISILs økonomi

Norge deltar dessuten som observatør i flere arbeidsgrupper i Global Counter-Terrorism Forum (GCTF):

6. Forebygging av voldelig ekstremisme
7. Fremmedkrigere

8. Vest-Afrika og Sahel
9. Afrikas horn og regionen rundt
10. Lovregulering og rettsstatsprinsipper

Norge deltar også som observatør i High-Level Commission Expert Group on Radicalisation. Hovedformålet med arbeidet er å gi EU-Kommisjonen råd om hvordan man kan strukturere arbeidet mot radikaliserings på europeisk nivå og utvikle nye tiltak mot radikaliserings.

Globalt fond for forebygging av radikaliserings og voldelig ekstremisme

Norge støttet etableringen av et globalt fond for forebygging av radikaliserings og voldelig ekstremisme – Global Community Engagement and Resilience Fund (GCERF). Fondet støtter grasrotprosjekter i Nigeria, Mali, Bangladesh, Kenya, Kosovo og Myanmar. Norge er en aktiv støttespiller for GCERF.

Nye tiltak

Handlingsplanen mot radikaliserings og voldelig ekstremisme er dynamisk. Det vil si at eksisterende tiltak skal kunne justeres og at nye tiltak skal utarbeides – i takt med utviklingen på feltet og endringer i trusselbildet. De 30 opprinnelige tiltakene fra 2014 er supplert med flere:

31 Dialogmøter

I oktober 2014 sendte statsminister Erna Solberg brev til 23 av landets ordførere. I brevet [oppfordret statsministeren kommunene til å arrangere lokale dialogmøter](#) med tema forebygging av radikaliserings og voldelig ekstremisme. Flere kommuner tok oppfordringen og arrangert slike møter.

Tiltaket anses som gjennomført. Det vil ikke foretas ytterligere rapporteringer

32 Opprettelsen av C-REX – Senter for ekstremismeforskning

Ansvarlig departement: KD

[C-REX – Senter for ekstremismeforskning](#) skal utvikle empirisk og teoretisk kunnskap om årsaker til og konsekvenser av høyreekstremisme og hatkriminalitet i Norge og andre steder. Senteret har en tverrfaglig tilnærming. C-REX skal bidra til den akademiske debatten omkring høyreekstremisme og politiske ekstremisme mer generelt gjennom sin forskning. Senteret skal formidle oppdatert og forskningsbasert kunnskap om disse fenomenene til beslutningstakere, politiet, kommunene, sivilsamfunnet, journalister og skoler. Dette for å gjøre disse aktørene bedre i stand til å fremme demokratiske verdier og forhindre fremveksten av voldelig ekstremisme. Senteret er finansiert av Norges Forskningsråd for en periode på fem år (2016–2021) med mulig forlengelse i ytterligere fem år.

Kunnskapsdepartementet vil følge utviklingen av senterets virksomhet i årene som kommer.

33 Undersøkelse av holdninger til politisk ekstremisme blant ungdom i Oslo

Ansvarlig departement: KD

[Undersøkelsen](#) ble lansert i juni 2016. Den bygger på spørreskjemadata fra rundt 8 500 ungdommer i videregående skole som våren 2015 deltok i Ungdata-undersøkelsen Ung i Oslo. Studien omfatter ungdom fra nesten alle Oslos videregående skoler. Så mange som 70 prosent av alle hovedstadens ungdommer i alderen 16–19 år deltok i studien.

Oppsummering av de viktigste resultatene i rapporten: Det er få unge som forsvarer bruk av politisk vold, samtidig som de i liten grad støtter ekstremistiske holdninger.

Men mange ungdommer inntar enkeltstandpunkter som inngår i ekstremisters verdensbilde. Hele seks av ti mener at det foregår «en krig mellom vesten og islam». Tre av ti er «litt» eller «helt enig» i at «vesten generelt truer islamsk kultur og verdier». Nesten like mange mener at «islam generelt truer norsk kultur og verdier».

Tiltaket anses som gjennomført. Det vil ikke foretas ytterligere rapporteringer

34 Forskningsprosjektet Forebygging av hatefulle ytringer og hatkriminalitet på internett og sosiale medier

Ansvarlig departement: JD

Mål for prosjektet var å øke kunnskapen om omfanget av hatefulle ytringer og hatkriminalitet på internett og sosiale medier, om forholdet mellom uønskede og straffbare ytringer, og om forebyggende tiltak og tverrsektorielt samarbeid i arbeidet mot hatefulle ytringer og hatkriminalitet på internett og sosiale medier.

Prosjektet ble tildelt Institutt for samfunnsforskning (ISF) i 2015. [Forskningsrapporten](#) ble lansert i 2016.

Tiltaket anses som gjennomført. Det vil ikke foretas ytterligere rapporteringer

35 Forskningsprosjektet Høyreekstremisme og konspirasjonsteorier i Norge – utviklingstrekk og forebyggingsstrategier

Ansvarlig departement: JD

Mål for prosjektet var å øke kunnskapen om omfang og utvikling av høyreekstremisme i Norge, om betydningen av konspirasjonsteorier innenfor høyreekstremisme og om forebyggingsstrategier og tverrsektorielt samarbeid i arbeidet mot høyreekstremisme.

Forskningsprosjektet ble tildelt Politihøyskolen (PHS) i 2015. Det inngikk som prosjekt under C-REX – Senter for ekstremismeforskning, som samarbeidet med HL-senteret om oppdraget. [Forskningsrapporten](#) ble lansert i 2018 og består av fire deler:

- Utvikling og utbredelse av - høyreekstremisme i Norge
- Fra gata til data? Ytre høyres aktivisme på internett og sosiale medier
- Konspirasjonsteorier i det ytterliggående høyreland-skapet i Norge
- Politiets virkemidler og rolle i forebygging av høyre- ekstremisme

Tiltaket anses som gjennomført. Det vil ikke foretas ytterligere rapporteringer

36 Tilskuddsordninger

Ansvarlig departement: JD

Tilskuddsordningene for forebygging av radikaliserings og voldelig ekstremisme ble etablert i 2015, og slått sammen til en ordning på om lag 13 millioner kroner fra 2017. Hovedmålet for tilskuddsordningen er å stimulere til kompetanseheving i kommunene, samt utvikle gode systemer lokalt for å forebygge og håndtere utfordringer knyttet til radikaliserings og voldelig ekstremisme.

Sekretariatet for konfliktrådene forvalter ordningen på vegne av Justis- og beredskapsdepartementet. Midlene tildeles kommuner, eventuelt i samarbeid med frivillige organisasjoner. Se radikalisering.no for omtale av tildelingene i 2019.

Midler til kompetanse- og utviklingstiltak og prosjekter knyttet til de sosiale tjenestene i kommunene rettet mot radikaliserings og voldelig ekstremisme, kan også søkes fra tilskuddsbevilgningen for sosiale tjenester og tiltak for vanskeligstilte. Denne bevilgningen forvaltes av Arbeids- og velferdsdirektoratet. Det er tidligere tildelt midler til prosjekter i Fredrikstad kommune og Tønsberg kommune (ref. tidligere rapporteringer). Disse prosjektene ble avsluttet i 2017.

37 Kurstilbud til ledere i trossamfunn, idrettslag og andre frivillige organisasjoner

Ansvarlig departement: overført fra KUD til BFD

Barne- og familiedepartementet skal, i samarbeid med Kulturdepartementet og Justis- og beredskapsdepartementet, utarbeide et kurstilbud til ledere i trossamfunn, idrettslag og andre frivillige organisasjoner med særlig fokus på radikaliserings og voldelig ekstremisme. Målet er blant annet å gi kursdeltakerne en innføring i problematikken, samt sette dem i stand til å gjenkjenne tidlige bekymringstegn og håndtere en bekymring om radikaliserings.

38 Informasjon til ledere i tros- og livssynsamfunn om radikaliserings og voldelig ekstremisme

Ansvarlig departement: overført fra KUD til BFD

Kulturdepartementet lanserte en oppdatert versjon av forstanderveilederen for trossamfunn i 2018. Veilederen ble oppdatert med informasjon om handlingsplanen mot radikaliserings og voldelig ekstremisme, samt veilederen for forebygging av radikaliserings og voldelig ekstremisme

Tiltaket ansees som gjennomført. Det vil ikke foretas ytterligere rapporteringer.

39 Samarbeid med asylmottak

Ansvarlig departement: JD

Politidistriktene og PST har etablert gode samarbeidsstrukturer med asylmottak og kommuner. Disse forbedres og videreutvikles ved behov.

Håndboka [Arbeid med enslige mindrerårigde asylsøkere og flyktninger – en håndbok for kommunene](#) ble utarbeidet av IMDi og publisert i 2018.

Tiltaket inngår som ledd i PSTs og politiets ordinære arbeidsoppgaver. Det vil ikke foretas ytterligere rapporteringer

40 Politiets tilstedeværelse på internett (politidistriktene)

Ansvarlig departement: JD

Politiets tilstedeværelse på nett er under etablering i alle politidistrikt.

Den første fasen innebærer at politidistriktene etablerer politiposter på nett, som gjennom chat kan kommunisere med publikum. I den andre fasen vil aktiv patruljering innføres. Dette er nå under metodeutvikling hos Kripas.

41 Styrket samarbeid ved løslatelse fra fengsel

Ansvarlig departement: JD

Det er etablert særskilte rutiner for samarbeid mellom kriminalomsorgen, politi, PST og kommunene i saker hvor radikaliserings og voldelig ekstremisme er en problemstilling. Rutinene innbefatter krav til samhandling og informasjonsutveksling, dokumentasjon av samarbeidet og videreføring av mentorforløp. På sentralt nivå er det i tillegg etablert faste samhandlingsmøter.

Målet er å sikre koordinering og å skreddersy tiltak før og etter løslatelse.

Tiltaket inngår som ledd i de ordinære arbeidsoppgavene. Det vil ikke foretas ytterligere rapporteringer

42 Kompetanseheving av ansatte i kriminalomsorgen

Ansvarlig departement: JD

Kriminalomsorgens høgskole og utdanningscenter KRUS tilbyr etter- og videreutdanning innen temaet radikaliserings og voldelig ekstremisme. Disse er åpne for øvrige yrkesgrupper og samarbeidspartnere (kurs).

I retningslinjer for forebygging og håndtering av radikaliserings og voldelig ekstremisme i kriminalomsorgen (2018) har KDI beskrevet hvordan arbeidet skal organiseres: Kriminalomsorgen skal ha en radikaliseringskontrakt i alle lokale enheter og radikaliseringskoordinator i hver region. Kontaktene og koordinatorene skal ha et

særskilt ansvar for å koordinere arbeidet, bidra med kunnskap og kompetanse i håndteringen og ha samarbeid på tvers av enhetene i kriminalomsorgen og med samarbeidende etater. Tydeliggjøringen av oppgavene til koordinatorene og kontaktene er gjort med den hensikt å skape likhet i organiseringen slik at samarbeidet mellom enhetene er enklere og at Kriminalomsorgen er en forutsigbar samarbeidspartner for andre etater.

Årlig arrangeres en nasjonal konferanse om tematikken. I tillegg gjennomføres særskilte opplæringstiltak for radikaliseringskoordinatorer og -kontakter, mentorer og prosessledere gjennom organisasjonsanalysen «Helicopter view». I tillegg til opplæringstiltak i regi av KRUS og KDI, er regionalt nivå gitt i oppdrag å sikre at ansatte på lokalt nivå får opplæring i emnet.

43 Samarbeid med familievernkontorene

Ansvarlig departement: BFD

I 2017 ble det utviklet et samarbeidsprosjekt mellom Enerhaugen familievernkontor og Politiets sikkerhetstjeneste (PST) for å øke kjennskapen til radikaliseringsmatikk i familievernet. Hensikten var å samarbeide konkret i saker som politiet møter eller der det er tema i familier som kommer til familievernet. Utgangspunktet var at familievernets relasjonskompetanse kan bistå til å opprette dialog, reetablere relasjoner og starte endringsarbeid i familien med formål om å redusere utviklingen av radikalisering.

For å øke kjennskapen til radikaliseringsmatikk i familievernet arrangerte Enerhaugen familievernkontor i samarbeid med PST en fagdag for familievernet i 2017 om temaet. Familievernkontorer fra flere deler av landet deltok.

Tiltaket ansees som gjennomført. Det vil ikke foretas ytterligere rapporteringer.

44 Rådsfunksjon for samfunnssikkerhet og beredskap i kunnskapssektoren

Ansvarlig departement: KD

Kunnskapsdepartementet har etablert en rådsfunksjon for samfunnssikkerhet og beredskap i kunnskapssektoren. Funksjonen vil primært ha deltakelse fra universitets- og høyskolesektoren, men også fagskoler og folkehøgskoler. I tillegg er Utdanningsdirektoratet representert. Rådet skal blant annet arbeide med tiltak for å forebygge radikalisering og voldelig ekstremisme innenfor høyere utdanning. Sekretariatet til rådsfunksjonen er lagt til Universitetet i Stavanger.

Tiltaket ansees som gjennomført. Det vil ikke foretas ytterligere rapporteringer.

45 Forslag om tap av statsborgerskap

Ansvarlig departement: KD

I juni 2017 ble en lovproposisjon om endringer i statsborgerloven og enkelte andre lover fremmet for Stortinget, Prop. 146 L (2016–2017) Endringer i statsborgerloven mv. (tap av statsborgerskap ved straffbare forhold eller av hensyn til grunnleggende nasjonale interesser).

Statsborgerloven § 26 a Tap av statsborgerskap ved straffbare forhold trådte i kraft 1. januar 2019. Bestemmelsen fastsetter at den som har norsk og annet statsborgerskap og har utvist fremferd sterkt til skade for Norges vitale interesser, ved dom kan tape sitt norske statsborgerskap dersom vedkommende straffes etter en bestemmelse i straffeloven kapitlene 16, 17 eller 18 som kan føre til fengselsstraff i seks år eller mer. Ingen skal tape norsk statsborgerskap etter bestemmelsen for handlinger begått før fylte 18 år. Norsk statsborgerskap kan ikke tapes etter bestemmelsen dersom det i betraktning av forholdets alvor og statsborgerens tilknytning til riket, vil være et uforholdsmessig inngrep overfor vedkommende selv eller de nærmeste familiemedlemmene. I saker som berører barn, skal barnets beste være et grunnleggende hensyn. Bestemmelsen gjelder for handlinger som er begått etter ikrafttredelsen av bestemmelsen.

Bestemmelsen ble vedtatt på bakgrunn av Prop. 146 L (2016–2017) Endringer i statsborgerloven mv. (tap av statsborgerskap ved straffbare forhold eller av hensyn til grunnleggende nasjonale interesser). I proposisjonen ble det også foreslått en administrativ bestemmelse om tap av statsborgerskap av hensyn til grunnleggende nasjonale interesser. Bakgrunnen var at personer kan utgjøre en trussel mot grunnleggende nasjonale interesser uten å være straffedømt.

Stortinget stemte ned forslaget og vedtok å be regjeringen utrede om det kan etableres en ordning med rask domstolsbehandling av slike saker. Anmodningsvedtaket er under utredning i Kunnskapsdepartementet.

Tiltaket anses som gjennomført. Det vil ikke foretas ytterligere rapporteringer.